Euroopan parlamentti
2024-2029

Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta

2025/2145(DEC)

28.1.2026

LAUSUNTO

naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnalta

talousarvion valvontavaliokunnalle

vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan unionin yleisen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024, pääluokka III – Komissio (2025/2145(DEC))

Valmistelija: Raquel García Hermida-Van Der Walle

PA_NonLegDec

LAUSUNTO

Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta pyytää asiasta vastaavaa talousarvion valvontavaliokuntaa sisällyttämään seuraavan päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

A. ottaa huomioon, että sukupuolten tasa-arvo on yksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa vahvistetuista unionin perusarvoista; ottaa huomioon, että unioni on sitoutunut edistämään tasa-arvoa kaikissa toimissaan noudattaen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 8 artiklaa ja vahvistamaan sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisen ja sukupuolitietoisen budjetoinnin kaikissa politiikkatoimissa; toteaa, että talousarviot eivät ole sukupuolineutraaleja ja että ne on laadittava ja niitä koskeva vastuuvapaus on myönnettävä pyrkien sukupuolten tasa-arvoon; ottaa huomioon, että sen lisäksi, että Euroopan unionin perusoikeuskirjassa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvo, siinä suojellaan ihmisarvoa ja kielletään kaikenlainen syrjintä, myös seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoleen ja sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä;

B. ottaa huomioon, että parlamentti on toistuvasti pyytänyt komissiota edistämään sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista, sukupuolitietoinen budjetointi mukaan luettuna, ja panemaan sen täytäntöön kaikissa unionin toimintapolitiikoissa; katsoo, että sukupuolitietoisessa budjetoinnissa on otettava huomioon intersektionaalinen näkökulma;

C. ottaa huomioon, että EU on lisännyt merkittävästi määrärahoja militarisointiin, mukaan lukien aseet, infrastruktuuri, turvallisuustutkimus, sotilaallinen liikkuvuus, rajavalvonta ja ulkoistaminen; katsoo, että nämä muutokset saattavat ohjata resursseja pois sukupuolten tasa-arvosta, sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta ja sukupuolistuneen väkivallan torjunnasta;

D. ottaa huomioon, että EU sai vuoden 2025 tasa-arvoindeksissä 63,4 pistettä, mikä on 10,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2010; katsoo, että sukupuolten tasa-arvon saavuttaminen EU:ssa on edelleen vähintään 50 vuoden päässä; ottaa huomioon, että voimistuvat sukupuolten tasa-arvoa vastustavat liikkeet, seksismi ja naisiin kohdistuvat voimakkaat ennakkoluulot sekä sukupuolten tasa-arvon, erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien, heikentyminen useissa jäsenvaltioissa ovat vaikuttaneet kielteisesti sukupuolten tasa-arvoon unionissa; ottaa huomioon, että sukupuolten tasa-arvoon vaikuttavat myös sodat, meneillään olevat ilmasto- ja energiakriisi, sosiaaliset kriisit ja elinkustannuskriisi, jotka vaikuttavat suhteettomasti naisiin;

E. ottaa huomioon, että joka kolmas nainen kokee väkivaltaa; ottaa huomioon, että maailmanlaajuisesti 140 naista tai tyttöä kuolee päivittäin kumppanin tai sukulaisen käden kautta; ottaa huomioon, että direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta hyväksyttiin 7. toukokuuta 2024 ja se tuli voimaan 14. kesäkuuta 2024; ottaa huomioon, että suvaitsemattomuus hlbtiq+-henkilöitä, erityisesti transihmisiä, kohtaan on lisääntynyt erittäin jyrkästi vuoteen 2019 verrattuna; ottaa huomioon, että hlbtiq+-henkilöihin kohdistuva väkivalta ja viharikokset ovat lisääntyneet vuoteen 2019 verrattuna ja että transnaisiin ja -miehiin kohdistuvat

hyökkäykset ovat lisääntyneet jyrkimmin; ottaa huomioon, että Daphne-ohjelma, jonka tavoitteena on suojella väkivallan uhreja, myös naisia ja lapsia, on ratkaisevan tärkeä EU:n väline sukupuolistuneen väkivallan torjumiseksi ja perusoikeuksien ylläpitämiseksi ja että sille olisi varmistettava jatkuva rahoitus ja tuki unionin talousarvio- ja politiikkakehyksessä;

F. ottaa huomioon, että sukupuolten tasa-arvoon investoiminen vahvistaa talouskasvua, häiriönsietokykyä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta kaikkialla EU:ssa; katsoo, että dynaaminen ja kilpailukykyinen talous edellyttää sukupuolten tasa-arvoa, yrittäjyyttä ja innovointia; katsoo, että myös talouspolitiikka edellyttää sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista sen varmistamiseksi, että Euroopan talous toimii kaikkien naisten hyväksi; katsoo, että naisten tukeminen omien yritysten perustamisessa ja yritystoiminnan harjoittamisessa edistää talouden monipuolistamista ja vähentää sukupuolten välisiä eroja mahdollisuuksissa yrittäjyyteen ja johtajuuteen;

1. korostaa, että sukupuolten tasa-arvoa koskeva näkökulma olisi varmistettava kaikilla politiikanaloilla ja sisällytettävä niihin, erityisesti kun otetaan huomioon erilaisten meneillään olevien ilmasto-, energia- ja sosiaalisten kriisien, sotien ja elinkustannuskriisin moninaiset sukupuolittuneet vaikutukset, ja että seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin sekä sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien heikentymiseen EU:ssa olisi keskityttävä erityisesti; kehottaa siksi jälleen toteuttamaan sukupuolitietoista budjetointia talousarviomenettelyn kaikissa asiaankuuluvissa ja soveltuvissa vaiheissa; kehottaa komissiota parantamaan sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista ohjelmien suunnittelun alusta alkaen ja asettamaan sukupuolten tasa-arvoa koskevan horisontaalisen säännöksen, jolla on yleinen tasa-arvotavoite;

2. panee merkille unionin sitoutumisen sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamiseen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvien menojen seurantamenetelmien parantamiseen; pitää valitettavana, että komission nykyisissä menetelmissä ei oteta huomioon mahdollisia kielteisiä vaikutuksia ja 20 prosentissa tapauksista sukupuolivaikutukset jäävät epävarmoiksi; kehottaa komissiota parantamaan arviointivälineitään, jotta niillä saataisiin selkeämpiä tuloksia ja voitaisiin seurata mahdollisia kielteisiä vaikutuksia; katsoo, että seurantamenetelmiä voitaisiin täydentää pakollisilla vähimmäiskriteereillä, kuten sukupuolivaikutusten arvioinneilla, jotka olisi yhdistettävä seurantajärjestelmiin;

3. suhtautuu myönteisesti paremman sääntelyn suuntaviivojen ja välineistön päivittämiseen; pitää valitettavana, että tasa-arvoanalyysien tekemisessä EU:n rahoitusohjelmien tarpeista ja vaikutuksista ei ole edistytty; kehottaa komissiota käyttämään EU:n ohjelmien ja rahoitusvälineiden suunnittelussa ja täytäntöönpanossa kilpailuvaikutusten arviointeja, myös sukupuolinäkökulman huomioon ottavia analyyseja, jotta voidaan varmistaa tehokkaat ja tasapuoliset politiikkatoimien tulokset, ja kehottaa komissiota tekemään tällaisia analyyseja johdonmukaisesti; kehottaa komissiota sisällyttämään sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisen kaikilta osin seuraavaan monivuotiseen rahoituskehykseen, jotta kaikkiin politiikan aloihin ja talousarvioihin sekä lieventämistoimiin voidaan sisällyttää sukupuolinäkökulma ja tarvittaessa sukupuolitietoinen budjetointi naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi;

4. toteaa, että tiedot EU:n talousarvion sukupuolivaikutuksista ovat edelleen riittämättömiä; korostaa, että sukupuolen mukaan eriteltyjen tietojen manuaalisessa keräämisessä, niitä koskevassa raportoinnissa ja niiden arvioinnissa sekä intersektionaalisen lähestymistavan käyttöönotossa on puutteita; kehottaa komissiota parantamaan tietojen laatua; huomauttaa, että pilottimenetelmien soveltamisesta saatu keskeinen opetus oli se, että konkreettisten tulosten määrittämiseen on rajalliset mahdollisuudet vaadittujen tietojen puutteen vuoksi; vaatii, että kaikki tiedot ovat vertailukelpoisia, jotta niistä olisi hyötyä päätöksenteossa; korostaa siksi tiedonkeruuvaatimusten merkitystä, jotta mahdollistetaan sukupuolen mukaan eriteltyjen tietojen kattava kerääminen kaikkien asiaankuuluvien EU:n toimintapolitiikkojen yhteydessä; kehottaa komissiota käsittelemään tätä ensisijaisena asiana;

5. kehottaa komissiota analysoimaan, millä prosenttiosuudella EU:n talousarviosta olisi tuettava sukupuolten tasa-arvoa; kehottaa lisäksi sisällyttämään kaikkeen tulevaan lainsäädäntöön, myös seuraavaan monivuotiseen rahoituskehykseen, tavoitteita ja tulosindikaattoreita;

6. kehottaa komissiota osoittamaan tähän asianmukaisen prosenttiosuuden EU:n kokonaistalousarviosta, kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelmaan kuuluvasta tasa-arvon ja perusoikeuksien lohkosta ja Daphne-ohjelmasta; pitää valitettavana, että sukupuolten tasa-arvoon kohdistettuja toimenpiteitä varten ei ole erityisiä budjettikohtia; kehottaa jälleen perustamaan Daphne-ohjelmalle erityisen budjettikohdan avoimuuden ja vastuuvelvollisuuden lisäämiseksi varojen jakamisessa; peräänkuuluttaa vakaata rahoituskehystä Daphne-ohjelman vaikuttavuuden ja kestävyyden varmistamiseksi, jotta voidaan tukea naisten ja lasten suojelua väkivallalta; pitää valitettavana Luova Eurooppa -ohjelman sekä kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman yhdistämistä ehdotetussa monivuotisessa rahoituskehyksessä, koska tämä heikentää Daphne-ohjelman näkyvyyttä; kehottaa EU:ta pitämään ohjelmaa painopisteenä;

7. suhtautuu myönteisesti direktiiviin naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta; kehottaa jäsenvaltioita panemaan direktiivin nopeasti täytäntöön ja lisäämään perheväkivallan uhrien turvakotien määrää ja viittaa erityisesti naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyssä Euroopan neuvoston yleissopimuksessa eli niin kutsutussa Istanbulin sopimuksessa vahvistettuihin kiintiöihin (yksi perhepaikka 10 000:ta asukasta kohden); korostaa, että naismurhat, jotka määritellään sukupuoleen perustuvaksi naisten ja tyttöjen tappamiseksi, ovat yksi sukupuolistuneen väkivallan äärimmäisimmistä muodoista ja loukkaavat vakavalla tavalla perusoikeuksia; tuomitsee jyrkästi yhdenmukaisen määritelmän puuttumisen ja tätä rikosta koskevan tiedonkeruun ja raportoinnin jatkuvat epäjohdonmukaisuudet; kehottaa laatimaan tälle rikokselle eurooppalaisen määritelmän;

8. korostaa, että hlbtiq+-henkilöihin kohdistuvan suvaitsemattomuuden lisääntymisen vuoksi hlbtiq+-fobian vastaisiin toimenpiteisiin, kuten neuvonta- ja tukipuhelinlinjoihin, on tarpeen osoittaa riittävästi määrärahoja; korostaa, että on tärkeää tunnustaa transnaiset kokonaisvaltaisesti naisiksi, sillä heidän osallisuutensa on olennaisen tärkeää kaikkien sukupuolten tasa-arvoa ja väkivallan torjuntaa koskevien politiikkatoimien tehokkuuden kannalta; vaatii, että transnaiset tunnustetaan ja että heillä on yhtäläiset

mahdollisuudet saada suojelu- ja tukipalveluja; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että hlbtiq+-henkilöitä suojellaan kokonaisvaltaisesti ja tehokkaasti syrjinnältä, häirinnältä ja väkivallalta, muun muassa vahvistamalla kansallisia oikeudellisia kehyksiä, parantamalla ilmoitusmekanismeja ja varmistamalla, että viharikokset tutkitaan ja niihin syyllistyneet asetetaan syytteeseen asianmukaisesti; kehottaa lisäksi neuvostoa jatkamaan EU:n syrjinnän vastaista direktiiviä koskevaa työtä; kehottaa komissiota seuraamaan tiiviisti, miten jäsenvaltiot noudattavat EU:n arvoja, ja käynnistämään tarvittaessa rikkomusmenettelyjä;

9. muistuttaa komission sitoutuneen poliittisissa suuntaviivoissaan tiivistämään yhteistyötään kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa, joilla on asiantuntemusta ja tärkeä rooli erityisten yhteiskunnallisten kysymysten ja ihmisoikeuksien puolustamisessa; muistuttaa, että on olennaisen tärkeää, että kansalaisyhteiskunnan järjestöt voivat EU:n rahoituksella osallistua SEU-sopimuksen 11 artiklassa vahvistettuun ”avoimeen ja säännölliseen vuoropuheluun” EU:n toimielinten kanssa edunvalvontatoiminnan, mielenosoitusten tai oikeustoimien kaltaisen toiminnan kautta ja että kansalaisyhteiskunnan järjestöjen olisi oltava jatkossakin kelpoisia saamaan tukea asianomaisista rahoitusohjelmista ja että niiden saatavilla olisi oltava riittävästi kohdennettua rahoitusta;

10. korostaa, että on tärkeää vauhdittaa talouskasvua kaikkialla unionissa muun muassa aloitteilla, joilla edistetään naisten yrittäjyyttä, johtajuutta ja osallistumista työmarkkinoille;

11. toistaa huolensa oikeusvaltioperiaatteeseen, demokratiaan ja ihmisoikeuksiin kohdistuvien hyökkäysten sekä sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien heikentymisen välisestä yhteydestä; korostaa, että riippumattomat naisten oikeuksia puolustavat järjestöt, joilla on riittävät resurssit, ovat välttämättömiä toimijoita sukupuolten tasa-arvon edistämisessä, seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien edistämisessä sekä demokratian ja ihmisoikeuksien suojelussa; korostaa, että sukupuolten tasa-arvoa vastustavien liikkeiden, jotka pyrkivät heikentämään demokratian perusarvoihin kuuluvaa sukupuolten tasa-arvoa, vaikutusvallan kasvaessa ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kutistuessa nämä järjestöt kohtaavat yhä suurempia taloudellisia ja toimintaan liittyviä haasteita; kehottaa komissiota varmistamaan, että EU:n varoja ei myönnetä millekään taholle, joka edistää naisten oikeuksien heikentämistä tai eriarvoisuuden lisääntymistä tai toimii sukupuolten tasa-arvon vastaisesti, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet sekä naisten oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen, autonomiaan ja itsemääräämisoikeuteen; kehottaa komissiota ottamaan huomioon muuttuvan maailmanlaajuisen rahoitusympäristön ja varmistamaan, että EU:n rahoitusmekanismit ovat edelleen saatavilla ja joustavia ja että ne vastaavat erityisesti riskialttiissa yhteyksissä toimivien naisten oikeuksia puolustavien järjestöjen erityistarpeisiin ja turvallisuusvaatimuksiin;

12. muistuttaa, että seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat perusihmisoikeuksia ja niiden toteutuminen on olennainen osa ihmisarvoa ja edellytys sukupuolten tasa-arvon saavuttamiselle; kehottaa EU:ta pyrkimään voimakkaasti suojelemaan perusarvojamme, kuten yhtäläistä oikeutta ruumiilliseen itsemääräämisoikeuteen ja seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien toteutumiseen, mukaan lukien

turvallinen ja laillinen abortti; korostaa tarvetta lisätä talousarviomäärärahoja, joilla edistetään seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien yleismaailmallista kunnioitusta ja toteutumista, mukaan lukien turvallinen ja laillinen abortti; ilmaisee syvän huolensa siitä, että konfliktialueilla ja sodissa naiset ja tytöt ovat joutuneet seksuaalisen ja sukupuolistuneen väkivallan kohteeksi, esimerkiksi naiset ja tytöt Ukrainassa Venäjän jatkuvan hyökkäyssodan seurauksena; tuomitsee nämä teot kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuslainsäädännön vakavina loukkauksina; korostaa, että selviytyjät tarvitsevat kiireellisesti kattavia tukipalveluja, kuten lääketieteellistä tukea, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyviä terveydenhuollon palveluja, psykologista ja oikeudellista tukea ja sosioekonomista apua.

LIITE: ILMOITUS SAADUISTA TIEDOISTA

Valmistelija ilmoittaa yksinomaisella vastuullaan, ettei hän ole sisällyttänyt lausuntoonsa mitään tietoja pakollisesta avoimuusrekisteristä tehdyn toimielinten välisen sopimuksen[1] soveltamisalaan kuuluvilta edunvalvojilta tai kolmansien maiden viranomaisten edustajilta, mukaan lukien niiden diplomaattiset edustustot ja suurlähetystöt, jotka olisi mainittava tässä liitteessä työjärjestyksen liitteessä I olevan 8 artiklan mukaisesti.

[1] Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission toimielinten välinen sopimus, tehty 20. toukokuuta 2021, pakollisesta avoimuusrekisteristä (EUVL L 207, 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA

Hyväksytty (pvä)	27.1.2026
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 22 –: 8 0: 2

LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA

22	+
PPE	Ewa Kopacz, Verena Mertens, Mirosława Nykiel, Giusi Princi, Maria Walsh
Renew	Abir Al-Sahlani, Raquel García Hermida-Van Der Walle, Lucia Yar, Dainius Žalimas
S&D	Gabriela Firea, Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Maria Noichl, Joanna Scheuring-Wielgus, Cecilia Strada, Marko Vešligaj
The Left	Hanna Gedin, Irene Montero, Carolina Morace
Verts/ALE	Mélissa Camara, Alexandra Geese, Benedetta Scuderi

8	-
ECR	Chiara Gemma, Beatrice Timgren
NI	Fernand Kartheiser
PfE	Mathilde Androuët, Mireia Borrás Pabón, Elisabeth Dieringer, Margarita de la Pisa Carrión, Anders Vistisen

2	0
NI	Judita Laššáková
PPE	Rosa Estaràs Ferragut

Symbolien selitys:
+ : puolesta
- : vastaan
0 : tyhjää